

Inhoudsopgave

p1

Voorwoord

Janine Janssen (voorzitter NVC)

p2

Digitalisering en Criminaliteit: Nieuwe Perspectieven vanuit de NVC Themamiddag

Marleen Weulen Kranenbarg (Vrije Universiteit Amsterdam) & Hannah Kool (NSCR)

p3

ERC Starting Grant 'Walls of Secrecy and Silence in the Human Organ Trade'

Frederike Ambagstheer (Erasmus Universiteit Rotterdam)

p4

ERC Consolidator grant 2024 'The Collective Bystander'

Marie Rosenkrantz Lindegaard (Universiteit van Amsterdam,

p5

De kracht van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek

Teun van Ruitenbarg (Avans Hogeschool & NSCR)

p7

Oraties: Aanstellingen en nieuwe leerstoelen aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Barbora Hola & Joris van Wijk (Vrije Universiteit Amsterdam)

p8

Oratie: Tekens aan de wand? Wat kunnen we van graffiti leren over de geografie van misdaad?

Wim Bernasco (Universiteit van Amsterdam & NSCR)

p9

Met pensioen: Biografie in de achteruitkijkspiegel

Frank van Gemert (Vrije Universiteit Amsterdam)

11

Promovendi in de spotlight!

Tom Meurs (Universiteit Twente)
Valerie Pijlman (Vrije Universiteit Amsterdam)

12

Klachten over wetenschappelijke integriteit

Jessica Hill & Marleen Weulen Kranenbarg (Vrije Universiteit Amsterdam)

14

Criminologie als gesitueerde kennis

Fiore Geelhoed (Erasmus Universiteit Rotterdam)

16

Fake news, fraud & the fight for truth

Romee Klis (Universiteit Utrecht)

18

NVC Subsidie Interviews met leden Belarussische verzetsbeweging in Polen

Willemijn Born (Vrije Universiteit Amsterdam)

19

Aankondigingen vanuit de vereniging:

NVC-congres 2026; NVC Subsidies; promoten activiteiten
NVC website

Voorwoord

Beste lezer,

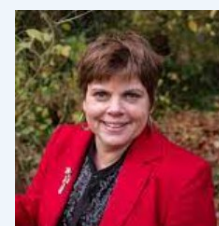
Fake news is een fenomeen dat de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt. Het verspreiden van onjuiste informatie via sociale media en andere kanalen heeft niet alleen invloed op de publieke opinie, maar kan ook leiden tot ernstige maatschappelijke gevolgen. In dit kader is het belangrijk om de rol van de criminologie te onderzoeken. Criminologie biedt een unieke lens om de dynamiek van fake news te begrijpen. Fake news kan worden gezien als een vorm van symbolisch geweld, waarbij de waarheid wordt vervormd en de complexiteit van de werkelijkheid wordt gereduceerd tot simplistische en vaak misleidende narratieven. Deze reductie van complexiteit is een krachtig wapen, omdat het mensen dwingt om de wereld te zien door een beperkte en vaak vervormde lens, die geen recht doet aan de diversiteit en rijkdom van menselijke ervaringen en perspectieven negeert. In plaats van de werkelijkheid in al haar nuances te erkennen, wordt een vereenvoudigd beeld gepresenteerd dat vaak polariserend en schadelijk is.

De rol van de criminologie in dit geheel is zoals gezegd cruciaal. Criminologen kunnen helpen bij het ontmaskeren van de mechanismen achter fake news en de manieren waarop het wordt verspreid. Ze kunnen ook bijdragen aan het ontwikkelen van strategieën om de impact van fake news te verminderen. Dit omvat het bevorderen van mediageletterdheid, zodat mensen beter in staat zijn om feit van fictie te onderscheiden, en het ondersteunen van initiatieven die de verspreiding van betrouwbare informatie bevorderen. Daarnaast kunnen criminologen ook een belangrijke rol spelen in het begrijpen van de motieven achter het creëren en verspreiden van fake news. Door te onderzoeken wie er baat heeft bij het verspreiden van onjuiste informatie en waarom, kunnen we beter begrijpen hoe we dit fenomeen kunnen bestrijden. Criminologen kunnen uiteraard ook een bijdrage leveren door zelf actief aan het publieke debat te participeren en voor een breed publiek te trachten complexe problemen genuanceerd te beschrijven. Maar in een tijd waarin uitspraken van wetenschappers steeds vaker als ook maar 'een mening' naast die van vele anderen worden gezien, is dat nog niet zo eenvoudig. Ook moeten we aan kritisch zelfonderzoek doen en ons afvragen of wij als criminologen ook in staat om echt van onecht te onderscheiden.

Deze kwesties en vragen stonden centraal op het afgelopen NVC congres met als titel 'Fake Criminology'. Met vier interessante keynotes, 54 verschillende sessies, 185 presentaties en ongeveer 280 inschrijvingen, blikken we terug op een succesvol congres. We zijn er dan ook overtuigd van dat criminologisch onderzoek actief kan bijdragen aan een beter geïnformeerde samenleving.

Fijne zomer!

Janine Janssen

Digitalisering en Criminaliteit: Nieuwe Perspectieven vanuit de NVC Themamiddag

Marleen Weulen Kranenborg
(Vrije Universiteit Amsterdam)
Hannah Kool (NSCR)

Op donderdag 2 april 2025 organiseerde de Cybercrime divisie van de Nederlandse Vereniging voor Criminologie een inspirerende themamiddag over de digitalisering van criminologisch onderzoek. De bijeenkomst vond plaats na aanleiding van het verschijnen van het themanummer *Ongewenst Gedrag Online* van het Tijdschrift voor Criminologie. De themamiddag bracht een breed en divers publiek samen: onderzoekers, beleidsmakers en professionals uit de praktijk, allen met een gedeelde interesse in de impact van digitalisering op het criminologisch werkveld.

Het programma bestond uit drie boeiende presentaties van auteurs die een bijdrage leverden aan het themanummer. Isabelle van der Vegt opende met een presentatie over de samenhang tussen complottheorieën en online haat gericht aan politici. Vervolgens sprak Arjan Blokland over communicatiepatronen op een seksueel kindermisbruik forum op het darknet, waarbij hij liet zien hoe digitale artefacten hierin inzicht geven. Robby Roks sloot het rijtje af met een presentatie over de multimediale performance van authenticiteit in de Nederlandse (online) drillcultuur. Deze uiteenlopende bijdragen lieten zien hoe digitalisering niet alleen nieuwe vormen van criminaliteit mogelijk maakt, maar ook nieuwe onderzoeksmethoden mogelijk maakt en nieuwe onderzoeksvragen oproept. Aansluitend vond een levendig panelgesprek plaats met zes experts uit zowel de academische wereld als het werkveld. Samen met het publiek werd gereflecteerd op de kansen én uitdagingen die digitalisering met zich meebrengt voor criminologisch onderzoek en beleid. Het panel gesprek liet zien hoe digitalisering steeds meer onderdeel is van vrijwel alle vormen van criminaliteit en de aanpak daarvan.

Hoewel de positionering van de cybercrime divisie niet expliciet op de agenda van de themamiddag stond, vormden zowel het panelgesprek tijdens de themamiddag als eerdere gesprekken – zoals de round table op het afgelopen NVC congres in 2024 – aanleiding tot reflectie. In beide contexten kwam naar voren dat de naam ‘cybercrime divisie’ mogelijk te beperkt of te technisch is. Niet alle onderzoekers die zich bezighouden met digitalisering binnen de criminologie herkennen zich in die term. De bredere thematiek van de bijeenkomst en doorwerking hiervan op veel verschillende gebieden onderstreept dat gevoel.

Om beter aan te sluiten bij de verscheidenheid aan onderzoek en perspectieven binnen het vakgebied, is daarom besloten de divisie een nieuwe naam te geven: **Divisie Digitalisering en Criminaliteit**. Deze naam doet meer recht aan zowel de technologische ontwikkeling als de bredere maatschappelijke vraagstukken die samenhangen met digitalisering binnen het domein van criminaliteit. Het biedt bovendien

ruimte aan een interdisciplinaire benadering waarin technologische en sociale invalshoeken samenkomen.

ERC Starting grant: Walls of Secrecy and Silence in the Human Organ Trade: Facilitating, Concealing and Laundering Illegal Transplants

Frederike Ambagtsheer
(Erasmus Universiteit Rotterdam)

April 1st 2025 marked the launch of a new organ trafficking research project, titled: “Walls of Secrecy and Silence in the Human Organ Trade: Facilitating, Concealing and Laundering Illegal Transplants”. The project is funded by an ERC Starting Grant Project that will run until March 2030.

Emerging scholarly work on the human organ trade suggests that medical businesses and their staff such as hospitals and surgeons, and other legal service providers such as notaries and lawyers, are involved in facilitating, concealing and laundering illegal organ transplantations. There is however no rigorous body of research that systematically studies the organ trade’s embeddedness within the medical/legal sector. Consequently, it remains unknown how, why and where medical businesses, and other legal service providers facilitate, conceal and launder illegal transplants and how the trade is sustained. There is also a lack of awareness and knowledge amongst law enforcement and law/policymakers on how to prevent and disrupt the trade.

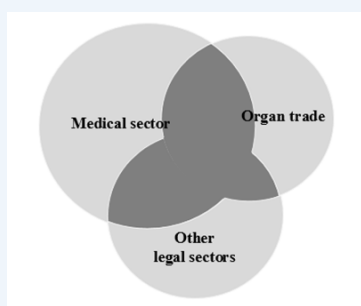
Objectives

The ERC starting grant will provide the opportunity to advance knowledge on the embeddedness of the organ trade within medical - and other legal sectors (Columb, 2017; Ambagtsheer & Bugter 2023). Its aims are to understand how, where and why organ trade converges with legal/medical businesses, and to assess to assess what the implications of this convergence are for anti-organ trade responses. Three key objectives guide this research:

How, where and why do medical, and other legal businesses and persons, interact with ‘illegal’ players in facilitating illegal organ transplants?

How do medical, and other legal businesses and persons participate in concealing, laundering and sustaining illegal organ transplant activity?

What are the implications of findings for law/policymakers, the transplant community and law enforcement?

The dark grey areas constitute the core focus of this proposed project

This project constitutes a cross-faculty collaboration between Erasmus MC (Dr. Frederike Ambagtsheer as PI, and Prof. Dr. Marc Hemmelder) and the Department of Law, Society and Crime of Erasmus University’s School of Law (Dr. Robby Roks) in Rotterdam.

Methods

Focusing exclusively on trade in living donor kidneys, 2 PhD students and the PI will conduct qualitative multi-sited, mixed-method research in five countries across the global north and south as well as online. We will conduct qualitative fieldwork in organ trading ‘hotspots’ and we will perform criminal case studies in countries where cases were most recently prosecuted. The research is guided by a conceptual framework that combines concepts from criminology, transplant medicine and medical ethics.

The project is divided into three sub-studies. The first sub-study will triangulate the online data, fieldwork data, and criminal case data and analyze the data mainly through crime script analysis, focusing on facilitation of illegal transplants. It will incorporate notions from transplant medicine, organized crime and white-collar crime into a situational approach to organ trade. Sub-study two will analyze the data through a ‘walls of secrecy and silence’ framework looking at acts of commission and omission in concealment and laundering of illegal transplants. The third sub-study will explore alternative, harm-reductionist responses to preventing and disrupting illegal transplant activity.

Seminars and symposium

In collaboration with Erasmus University’s Department of Law, Society and Crime, preliminary findings will be discussed at research seminars organized throughout the project. By the end of the project, an international symposium will be organized where results and recommendations will be presented to increase knowledge, raise awareness and improve responses to this neglected crime.

The ERC grant has allowed for the establishment of an organ trafficking research group under the auspices of Erasmus MC’s Internal Medicine department/Erasmus MC’s Transplant Institute, in collaboration with the Erasmus School of Law. More information about this group can be found at www.organtraffickingresearch.org

References

Columb, S. (2017). Excavating the Organ Trade: An Empirical Study of Organ Trading Networks in Cairo, Egypt. *British Journal of Criminology*, 57(6):1301-21.

Ambagtsheer F, Bugter, R. (2023). The organization of the human organ trade: a comparative crime script analysis. *Crime, Law and Social Change*, 80(1):1-32.

Marie Rosenkrantz Lindegaard
(Universiteit van Amsterdam, NSCR &
Vrije Universiteit Amsterdam)

The public myth about passive bystanders originated 50 years ago with the case of Kitty Genovese, a young woman raped and murdered in New York. Reporters claimed 38 people witnessed the crime but did nothing to help her. Although the police case file later showed that some bystanders in fact had tried to help, the incident inspired decades of experimental studies trying to explain why bystanders in the presence of others remain inactive toward persons in need of help.

While this ‘bystander effect’ is among the most replicated findings in the social sciences, recent video observations of real-life violent emergencies, some of which I did with my group, show that bystanders in groups are far from passive. These studies highlighted that unlike previously assumed, also in criminology, bystanders influence emergencies through their actions, not just through their mere presence. Their impact, however, varies depending on the nature and timing of their actions.

It was only when I started watching video recordings of violence that I started noticing the key role that bystanders play in intervening and helping. In my personal experiences as a victim of armed robbery, I only realized that I was actually helped by bystanders, when I ten years later noticed similar helping patterns in video recorded robberies. In my personal case, bystanders came by when the perpetrator was about to leave. One of them started consoling me, another called the local neighbourhood watch and the police, while yet another ran after the perpetrator, who escaped by train down the road. During 14 months of ethnographic fieldwork on how young people are dealing with conflicts in their daily life to avoid violence, I observed six incidences that involved severe violence on site. Looking back at my fieldwork notes, I realized that I mentioned that bystanders intervened to stop the violence in all of them. In my analysis of the notes, however, I left out attention to their actions and focused on the perpetrator and victim. This bias has profound effect on how victims, like myself, tend to experience exposure to crime but also on scholarly focus and how the public tend to perceive public safety.

The Collective Bystander project focuses on the role of bystanders in public emergencies, aiming at explaining why and how bystanders take action to help. Utilizing state-of-the-art video analysis, the largest dataset of CCTV footage ever assembled (4,000 clips of emergencies in Cape Town and Amsterdam), and virtual reality experiments, it will advance an explanatory model that identifies the causal mechanisms

that drive helping—a model generalizable beyond experimental settings and violent emergencies.

The project will involve three PhDs and one postdoc. The PhDs will carry our video analysis focusing on type of emergency each: (1) two-sided emergencies involving mutual verbal or physical escalation between antagonists such as street fights and quarrels in shops; (2) one-sided emergencies with clear-cut victim and perpetrator roles like robberies or sexual assaults; and (3) non-sided emergencies, perceived as accidental, with no sides to blame such as cardiac attacks or people falling off their bikes. The postdoc will use immersive virtual environments that faithfully replicate the interactional mechanisms predicting bystander helping behaviour across emergencies found in the video analysis. The replications will be carried out in experiments in both Cape Town and Amsterdam.

The Collective Bystander project intends to: (1) offer a theory that can explain why bystanders take collective action in real-life emergencies, instead of assuming that helping is an individual decision and responsibility; (2) study how helping happens, rather than focusing on the lack of helping or merely establishing whether bystanders help or not; (3) provide insight into how the type of emergency influences helping behaviour; (4) elucidate the interactional mechanisms that prompt helping, moving beyond merely examining variables that correlate with helping; (5) integrate the real-life validity of video observation with the causality-testing capacity of virtual reality experimentation. In sum, the project will set a new research agenda that shifts the focus from individual inaction to collective action in explaining bystander helping.

The project will start in January 2026. The PhDs will be supervised together with Lasse Liebst (University of Copenhagen and NSCR), Peter Ejbye-Ernst (NSCR), and Virginia Pallante (NSCR). For people interested in the positions? Stay tuned on [linkedin.com/in/marierosenkrantzlindegaard](https://www.linkedin.com/in/marierosenkrantzlindegaard) LinkedIn.

Teun van Ruitenburg (Avans Hogeschool & NSCR)

Teun van Ruitenburg is lector Ondermijning bij het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht bij Avans Hogeschool en Senior onderzoeker bij Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechtshandhaving (NSCR)

Traditioneel wordt het criminologisch landschap gekleurd door wat bekend staat als fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, veelal uitgevoerd door onderzoeksgroepen van universiteiten. In de twee jaar dat ik nu lector Ondermijning ben bij het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool, een functie die ik combineer met mijn rol als onderzoeker bij het NSCR in Amsterdam, is voor mij een wereld opengedaan. Ik was tot enkele jaren geleden namelijk nog niet heel goed bekend met het evenzo waardevolle praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek dat in het bijzonder op hogescholen wordt uitgevoerd.

Toch was Avans Hogeschool twee jaar geleden niet helemaal nieuw voor me. Nadat ik in 2013 mijn masteropleiding Criminologie (Vrije Universiteit Amsterdam) afrondde heb ik hier namelijk gewerkt als docent Integrale Veiligheidskunde. Twee weken nadat ik mijn arbeidscontract tekende, kreeg ik echter het aanbod om promotieonderzoek te doen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Met het schaamrood op de kaken heb ik Avans destijds laten weten dat ik die kans niet wilde laten lopen, waarna ik mijn contract nog binnen de opzegtermijn opzegde. Deze keuze heeft mijn loopbaan een andere richting ingestuurd, maar heeft me inmiddels dus ook weer voor drie dagen in de week terug laten keren. Graag grijp ik de gelegenheid aan om in deze bijdrage toe te lichten waarom ik na deze ‘terugkeer’ de ambitie heb om wél lang bij Avans Hogeschool te blijven.

De kracht van het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek op hogescholen is dat de uitkomsten van onderzoek niet alleen wetenschappelijk relevant zijn, maar ook direct van waarde zijn voor het werkveld en een weg vinden naar het onderwijs. Veiligheid en criminaliteit leveren bij uitstek vraagstukken op voor de praktijk, waar theorie en het gebruik van wetenschappelijke methoden een waardevolle blik op kunnen werpen. Hieronder zal ik de wisselwerking tussen het onderzoek, het werkveld en het onderwijs verder illustreren. Dit doe ik aan de hand van een recent afgerond onderzoek dat we met het lectoraat Ondermijning (betrokken onderzoekers: Thom Snaphaan, Sanne Verhoeven en Katrien van Bergen) uitvoerden in opdracht van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD).

Het Cash Compensatie Model

Dit onderzoek startte in april 2024, naar aanleiding van diverse signalen binnen opsporingsdiensten dat arbeidsintensieve beroepen misbruikt worden om, met behulp van contant geld en girale betaling, een verwisselingsproces te realiseren. Het contant geld wordt in de arbeidsintensieve branches veelal gebruikt om personeel mee uit te betalen. Bij deze verwisselingen komen de legitieme geldstromen uiteindelijk terecht in het buitenland en/of bij personen die gegeven de aard van de legitieme geldstroom onverklaarbaar en ongebruikelijk zijn. Dit Cash Compensatie Model (CCM) krijgt de laatste twee jaar bijzondere aandacht in Nederland (e.g. FIU-Nederland 2024), omdat het vermoeden bestaat dat de methode wordt gebruikt om crimineel geld wit te wassen. De doelstelling van ons onderzoek was om de modus operandi van de methode te ontrafelen en om handvatten te bieden voor de aanpak ervan.

In relatief kort tijdsbestek is het gelukt om een beeld te schetsen van wat in de literatuur en binnen de opsporing bekend is over CCM. Hoewel het beeld bestaat dat CCM recent door opsporingsdiensten in Nederland aan het licht is gekomen, is het interessant om te zien dat de recent overleden criminoloog Petrus van Duyne al in 1993 schreef over hoe in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw gebruik werd gemaakt van onderaannemersconstructies en zwarte uitbetalingen, waardoor een ruil van girale en contante geldstromen gerealiseerd kon worden (Van Duyne, 1993). Het voert te ver om de methode hier tot in detail te bespreken, maar op basis van het onderzoek kwamen we tot de volgende definitie van CCM:

‘Het Cash Compensatie Model is een witwastechiek waarbij personen een overschot aan contant geld, afkomstig uit misdrijven, ruilen (i.e., de compensatie) tegen giraal geld van (ogenschijnlijk) legitieme bedrijven in arbeidsintensieve branches met een behoefte aan contanten. Dit gebeurt door middel van gefingeerde zakelijke transacties, waardoor criminelen hun girale inkomstenstroom een ogenschijnlijk legitieme herkomst geven’. (Snaphaan et al., 2025, p. 20).

CCM kan complex zijn en kent verschillende verschijningsvormen. Er zijn tal van arbeidsintensieve sectoren die mogelijk kwetsbaar zijn voor deze methode van witwassen, zoals callcenters, schoonmaakbedrijven of bouwbedrijven.

Impact

Het gaat me voor deze bijdrage niet zozeer om CCM (daarvoor verwijs ik naar onderstaande bronnen), maar om de wijze waarop de uitkomsten van dit onderzoek in de weken na (interne) publicatie direct van waarde zijn geweest voor de praktijk. Zo ontvingen wij enkele dagen na interne publicatie van het rapport e-mails van opsporingsteams, die met het rapport nieuwe stappen konden zetten in een opsporingsonderzoek, omdat de beschreven modus operandi hen hielp bij het duiden van opsporingsinformatie. Ook was het bevredigend om te zien dat het Openbaar Ministerie en Anti Money Laundering Centre (AMLC) tijdens een presentatie over CCM op de Dag voor de Criminele Geldstromen op 10 april jl. gebruikmaakte van

ons rapport, onder meer door onze bovenstaande definitie van CCM over te nemen. Deze definitie vind je inmiddels ook terug op website van AMLC in het recent gepubliceerde Kennisdocument over het Cash Compensatie Model in arbeidsintensieve branches, opgesteld door Politie Nederland, De Opsporingsdienst van de Nederlandse Arbeidsinspectie, FIU-Nederland, FIOD/AMLC, in nauwe samenwerking met de betrokken onderzoekers van het lectoraat Ondernijning. Het werkt motiverend om te zien hoe wetenschappelijk onderzoek zo snel van praktische meerwaarde kan zijn voor de organisaties die direct met het onderzochte onderwerp van doen hebben. De opgedane kennis vloeit op dit moment ook terug naar het onderwijs van Avans Hogeschool, specifiek in de recent gestarte minor Georganiseerde criminaliteit - Follow the Money, vorig jaar mede ontwikkeld door de onderzoekers van het CCM-onderzoek. Dat de respondenten die hebben bijgedragen aan ons onderzoek naar CCM óók een deel van de gastcolleges verzorgen tijdens dezelfde minor, maakt de cirkel rond.

Van wetenschappelijk onderzoekers wordt in toenemende mate verwacht dat ze met hun onderzoek 'impact' maken. Het is niet altijd duidelijk wat 'impact' precies betekent, maar met dit voorbeeld heb ik willen illustreren dat praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek direct van waarde kan zijn voor het werkveld, het onderwijs en tot slot: de wetenschap. Over ons onderzoek verschijnt in het najaar van 2025 namelijk het wetenschappelijk artikel 'Compensatie als witwastechiek' in het Cahier Politiestudies over De financiële kant van criminaliteit (nr. 76). Ik ben blij dat ik in 2014 de keuze heb gemaakt om promotieonderzoek te gaan doen, maar ik ben inmiddels net zo blij dat ik negen jaar later toch weer bij Avans Hogeschool terecht ben gekomen. Samen met alle onderzoekers van het lectoraat Ondernijning, hoop ik het criminologisch landschap in de nabije toekomst iets meer in te kleuren met praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

Referenties

Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht. (2024, 12 september). Anders leren kijken naar geldstromen in nieuwe minor Georganiseerde criminaliteit – Follow The Money. <https://www.veiligheidveerkracht.nl/nieuws/anders-leren-kijken-naar-geldstromen-in-nieuwe-minor-georganiseerde-criminaliteit-follow-the-money/>

Financial Intelligence Unit – Nederland. (2024, juni). Jaaroverzicht 2023. <https://www.fiu-nederland.nl/wp-content/uploads/2024/06/FIU-Jaarverslag-web-2023-T.pdf>

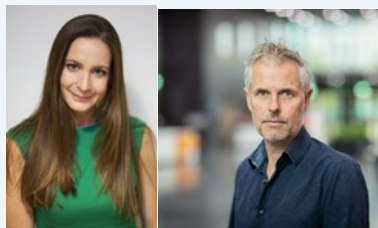
Snaphaan, T., Verhoeven, S., Van Bergen, K., & Van Ruitenburg, T. (2025). Compensatie als witwastechiek: Het 'Cash Compensatie Model' ontrafeld. In T. Snaphaan, A. Verhage, M. Hoekstra & W. Huisman (Eds.), De financiële kant van criminaliteit (Cahiers Politiestudies, nr. 76).

Van Duyne, P. C. (1993). Organized crime and business crime-enterprises in the Netherlands. *Crime, Law and Social Change*, 19, 103–142. <https://doi.org/10.1007/BF01915552>

Aanstellingen en nieuwe leerstoelen aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Barbora Holá (Vrije Universiteit Amsterdam)

Joris van Wijk (Vrije Universiteit Amsterdam)

Op 1 september 2024 zijn Barbora Holá en Joris van Wijk benoemd tot hoogleraren criminologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Barbora bekleedt de leerstoel Empirical Legal Studies of International Criminal Justice, terwijl Joris is aangesteld op de leerstoel Criminology of Conflict-related Crimes and Post-conflict Justice.

Empirical Legal Studies of International Criminal Justice

Sinds het begin van de jaren negentig heeft de internationale gemeenschap een reeks internationale strafhoven en tribunalen in het leven geroepen, met als doel te voorkomen dat verantwoordelijke daders van gruweldaden ongestraft blijven. De oprichting van het permanente Internationaal Strafhof in 2002 markeerde een belangrijke mijlpaal: vanaf dat moment werd individuele aansprakelijkheid voor internationale misdrijven wereldwijd een centraal uitgangspunt. Sindsdien zijn internationale strafprocessen uitgegroeid tot een vast onderdeel van het juridische, politieke en maatschappelijke landschap. Toch heeft de internationale strafrechtspleging, ondanks aanvankelijk enthousiasme en brede steun, in de afgelopen jaren te maken gekregen met toenemende uitdagingen en kritische geluiden. Barbora: “De meeste wetenschappelijke publicaties zijn nog steeds vooral theoretisch, dogmatisch of normatief van aard. Als we echt vooruit willen, is het cruciaal dat zowel de wetenschap als de praktijk binnen de internationale strafrechtspleging sterker steunen op empirisch onderzoek. Enkele uitzonderingen daargelaten, ontbreekt het momenteel aan robuust empirisch-juridisch onderzoek naar het internationaal strafrecht, de processen zelf en hun functioneren en impact. Internationale strafrechtspleging heeft dringend behoefte aan empirisch onderbouwde inzichten.”

Conflict-related Crimes and Post-conflict Justice

In de hedendaagse en steeds complexere wereld raken gewapende conflicten en verschillende vormen van criminaliteit steeds nauwer met elkaar verweven. Gewelddadige conflicten leiden niet alleen tot uiteenlopende gruweldaden, zoals grootschalige plunderingen, seksueel geweld, of de inzet van kindsoldaten, maar ook tot grensoverschrijdende georganiseerde misdaad zoals mensenhandel, ontvoeringen en milieudelicten. Vormen van hybride oorlogsvoering, waarbij conventionele gevechten worden gecombineerd met cyberaanvallen, desinformatie en inzet van niet-statelijke actoren,

vervagen de grenzen tussen oorlog, misdaad en civiele orde. Internationale organisaties, niet-gouvernementele organisaties en overheden worden geconfronteerd met complexe vragen: hoe kunnen zij adequaat reageren op deze misdrijven, en hoe kunnen zij omgaan met de nasleep ervan? Joris: “Interdisciplinair onderzoek naar deze vormen van criminaliteit kan bijdragen aan het formuleren van passende en doeltreffende maatschappelijke antwoorden. De aanhoudende conflicten in Oekraïne en Gaza, maar ook vergeten brandhaarden zoals Soedan en Jemen, onderstrepen hoe urgent en relevant onderwijs en onderzoek op dit terrein is.”

Bundeling van krachten

Met beide leerstoelen, complementair in focus, versterkt de VU haar positie in het domein van de criminologie van internationale- en conflictgerelateerde misdrijven. Beide hoogleraren zullen onderwijs verzorgen in de masteropleiding International Crimes, Conflict and Criminology en onderzoek uitvoeren onder de vlag van het Center for International Criminal Justice (CICJ). Daarbij zal de nadruk liggen op het uitvoeren van empirisch onderzoek naar aannames, werking en effecten van het internationaal (straf)recht en de oorzaken, gevolgen en reacties op conflict-gerelateerde misdrijven.

Inaugurele rede

Op 4 juli 2025 zullen Joris en Barbora gezamenlijk hun inaugurele rede ‘Things we fail to see?’ uitspreken. In zijn bijdrage ‘Criminology Goes Camouflage’ zal Joris ingaan op de, tot nu toe, beperkte criminologische aandacht voor het leger. Hij zal een onderzoeksagenda presenteren waarin de rol van het leger in relatie tot conflict-gerelateerde misdrijven en hun nasleep centraal staat, met bijzondere aandacht voor de rol van het leger als wetshandhaver en als actor in verzoeningsprocessen. Barbora, op haar beurt, zal in haar rede ‘Unearthing International Criminal Justice’ reflecteren op de huidige stand van het empirisch juridisch onderzoek naar internationale strafrechtspleging en pleiten voor een verschuiving van de focus naar de onderliggende menselijke dimensie, die vaak over het hoofd wordt gezien. Toekomstig, mensgericht onderzoek zou zich kunnen richten op de emoties van procesdeelnemers of op de geleefde ervaringen en intergenerationele impact van het ‘doen van gerechtigheid’.

Oratie: Tekens aan de wand? Wat kunnen we van graffiti leren over de geografie van misdaad?

Wim Bernasco (Universiteit van Amsterdam & NSCR)

Sinds 1 mei 2024 ben ik bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Mijn leerstoel Stedelijke geografie van criminaliteit en veiligheid is ingesteld door het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR). Deze bijdrage is een samenvatting van mijn oratie. De volledige tekst staat op dare.uva.nl.

Beschrijvende en verklarende vragen over de geografische spreiding van misdaad vormen een rode draad in de criminologie. De oorsprong van de geografische criminologie is de cartografische en statistische analyse van regionale verschillen in misdaad in Frankrijk aan het begin van de 19e eeuw. Een eeuw later kwam in de Verenigde Staten het accent te liggen op misdaadverschillen tussen stadsbuurten. Vragen over de geografische spreiding van misdaad zijn nog steeds relevant. Onderzoek naar regionale en buurtverschillen maakt steeds meer plaats voor onderzoek naar verschillen tussen straten.

Vragen over verschillen in misdaad tussen buurten of tussen straten kunnen we formuleren als vragen naar de locatiekeuzes van de daders. Door die keuzes als doelgericht te beschouwen benadrukken we de individuele handelingsvrijheid, maar onderkennen we dat de alternatieven door veel factoren beperkt worden, en vooral ook dat niet alle daders over dezelfde alternatieven beschikken.

Geografische kennisrestricties spelen een centrale rol. Mensen plegen misdrijven overwegend in en rond de buurten en straten die zij kennen omdat ze er regelmatig komen tijdens hun alledaagse activiteiten. Zij plegen misdrijven dicht bij hun huis, bij vorige woonadressen of die van familieleden, rond hun school of werkplek, en daar waar zij eerdere misdrijven pleegden. Geografische kennis blijkt minstens zo belangrijk als de aanwezigheid van geschikte doelwitten.

Onderzoek naar de keuze van misdaadlocaties gaat veelal over woninginbraken en overvallen. Het is de vraag of locatiekeuzes bij andere misdrijven op dezelfde manier verlopen. Graffiti biedt ons wellicht de mogelijkheid om meer te leren over locatiekeuzes bij misdrijven waaraan andere dan materiële motieven ten grondslag liggen, en bij zogenaamde slachtofferloze misdrijven zoals drugshandel, waarbij concurrentie een grotere rol speelt.

Graffiti bestaat uit woorden, symbolen en afbeeldingen die zijn aangebracht op een object zonder toestemming van de eigenaar. Het maken van graffiti is volgens het wetboek van strafrecht een vorm van vandalisme, maar wordt meestal gezien als een vorm van overlast. Dat graffiti regelmatig met misdaad in verband wordt gebracht heeft vooral te maken met de *broken windows* theorie. Deze theorie stelt dat graffiti en andere vormen van overlast mensen aanzetten tot het plegen van ernstiger misdrijven. Er is weinig wetenschappelijke steun voor de theorie. Overlast gaat wel vaak samen met misdaad, maar is er niet de oorzaak van.

Er zijn uiteenlopende redenen om graffiti te maken: aan anderen laten zien dat je bestaat, iets moois maken, een boodschap uitdragen, of opwinding ervaren door iets te doen dat riskant is. Wat ook de redenen

zijn, graffiti wordt gemaakt om door anderen gezien te worden. De beste plek voor graffiti is daarom een plek waar het opvalt en gezien kan worden door de doelgroep die de maker voor ogen heeft. Vaak is dat iedereen, soms vooral andere graffiti-makers.

Graffiti is eenvoudiger te onderzoeken dan misdaad omdat het duidelijker sporen achterlaat. Om graffiti te observeren hoeven we alleen maar de straat op te gaan. Met collega's van de universiteit Gent heb ik dat gedaan. We verdeelden het stadscentrum van Gent in ruim 2000 straten of straatdelen. Een groep van ruim 200 studenten deed er observaties en telde er ruim 12.000 graffiti. De meeste graffiti bleek aanwezig daar waar veel mensen komen.

Om locatiekeuzes van graffiti-makers beter te begrijpen zouden we eigenlijk herhaalde metingen moeten doen, want graffiti is veranderlijk. Het wordt vaak verwijderd of overschreven, en herhaalde observatie kan helpen om beter te begrijpen hoe de betrokkenen op elkaar reageren. Vormt verwijdering door eigenaars een ontmoediging of een aanmoediging voor makers? Oefent de aanwezigheid van graffiti aantrekkingskracht op andere graffiti-makers, of beweegt het hen ertoe om juist elders een locatie te zoeken?

Omdat herkenbaarheid van graffiti voor de makers belangrijk is, kunnen we van een graffiti-maker vaststellen op welke verschillende plaatsen hij of zij actief is geweest, ook zonder dat we de identiteit van die persoon kennen. Dit *DNA-karakter* van graffiti kan individuele geografische patronen zichtbaar te maken.

Met de huidige stand van de technologie kan de dataverzameling in onderzoek naar graffiti veel efficiënter worden uitgevoerd. Met de online dienst Google StreetView is het niet meer nodig om de straat op te gaan en kan beeldmateriaal automatisch verzameld worden. Wel is een nadeel dat de controle over steekproefrekking en camerastandpunt beperkt is. Ook bestaat het gevaar dat de lokale context uit het oog verloren wordt.

Nog belangrijker dan de dataverzameling lijkt de mogelijkheid om automatisch beeldmateriaal te classificeren en verwerken, dus een computer te laten uitzoeken of een beeld graffiti bevat en welke graffiti van dezelfde maker afkomstig zijn. *Computer vision* algoritmes kunnen inmiddels graffiti in beeldmateriaal herkennen.

Het geschetste perspectief op de toekomst laat zien dat er veel mogelijk is, maar ook dat de vraag wat we van graffiti kunnen leren over de geografie van misdaad nog op een antwoord wacht.

Met pensioen: Biografie in de achteruitkijkspiegel

Frank van Gemert (Vrije Universiteit van Amsterdam)

Aan het eind van mijn academische loopbaan is er het nodige waarop ik kan terugblikken. Ik studeerde culturele antropologie, maar toen ik tijdens mijn studie in een coffeeshop kwam te werken besloot ik mijn doctoraalscriptie te schrijven over straatdealers in de Amsterdamse binnenstad. Daarmee zette ik een belangrijke stap in de richting van de criminologie en in 1998 ben ik aan de UvA gepromoveerd op een onderzoek naar criminaliteit van Marokkaanse jongens. Sinds 2003 was ik universitair docent aan de Vrije Universiteit.

Als antropoloog heb ik een voorliefde voor etnografisch onderzoek, maar vanwege steeds strakkere regels wordt deze strategie nauwelijks nog toegepast. Voor mij is onderzoek dat resulteert in een biografie verwant aan etnografie en vermoedelijk is dat de onderliggende verklaring waarom ik me de laatste jaren op biografieën ben gaan toeleggen. Ik doe dat op een manier die niet vanzelfsprekend is, want biografen zijn er in soorten en maten en ze hebben als regel niet de werkwijze dan die ik hanteer.

De klassieke biografie, daarvan heb ik geleerd dat het eerder een literair genre is dan de neerslag van een wetenschappelijk onderzoek. Dit soort boeken heeft een imposant notenapparaat en er wordt vermeld met wie is gesproken, ook dat kan een lange lijst zijn. De biograaf verzamelt dus veel en vaak ook divers materiaal over die ene persoon die al enige tijd dood is. Het stof is neergedaald en de schrijver laat zien wat de impact was van denken en doen van zijn hoofdpersoon binnen de context van tijd en plaats. Een expliciet theoretisch kader en een heldere verantwoording ten aanzien van gehanteerde methoden, de standaard van sociaalwetenschappelijk onderzoek, ontbreekt. De biograaf heeft alle troeven in eigen hand en kan bij het schrijven alle goddelijke beslissingen zelf nemen.

De grote hoeveelheid verzamelde data kan gebruikt worden voor beschrijvingen, maar het contact met de hoofdpersoon ontbreekt. Voor diens mening of emotie is de biograaf afhankelijk van geschreven bronnen, opnames of van wat hem uit tweede hand bereikt. Memoires, brieven en dagboeken zijn zeker van waarde, maar ze verschillen van de transcripten van een-op-een interviews waarin de onderzoeker rechtstreeks zijn centrale personage kan bevragen.

Voor mij is de biografie in de criminologie van een andere orde, want het is een casestudie die wordt uitgevoerd in samenwerking met de hoofdpersoon. Anders ook dan de biografie van een journalist die vanwege nieuwswaarde kiest voor de bekende boef die vastzit of gezocht wordt en wiens boek zeker zal verkopen. Ik vind bekendheid

eerder een obstakel, want over zo'n hoofdpersoon bestaat al een verhaal, waardoor het lastig kan zijn om uit dat vanzelfsprekende karrenspoor te blijven.

Is een persoon niet alleen bekend, maar heeft hij bovendien een gewaardeerde reputatie, dan moet de biograaf op eieren lopen. Een tekst die afwijkt van dat gevestigde idee wordt hem aangerekend en het minste dat nabestaanden doen is het opschorten van medewerking. Lastige belanghebbenden houdt de biograaf daarom liefst op afstand. 'First kill the window', heet dat onder vakgenoten.

Kies een onbekende boef, het hoeft geen zwaar delict te zijn dat hem tekende en het verdient de voorkeur wanneer je hem zelf niet kent. Dat is mijn eerste advies aan studenten die met mijn begeleiding een masterscriptie schrijven in de vorm van een biografie. Inmiddels zijn dat er in de loop der jaren al meer dan vijftig geweest. Vooral het laatste advies over het ontwijken van de bekende vinden studenten lastig omdat ze menen moeilijk een kandidaat te kunnen vinden en opzien tegen de intense samenwerking met een volkomen vreemde. Toch is juist dat belangrijk, want een gedeelde achtergrond zal verwachtingen wekken die kunnen uitgroeien tot obstakels. Vaak gaan mijn studenten, bijvoorbeeld na bemiddeling door een organisatie als Exodus, in zee met iemand die in een traject van re-integratie zit maar van wie ze vooraf niet weten wat hij heeft gedaan. Vervolgens gaat een reeks interviews van start en het eerste daarvan wordt gebruikt om een overzicht te krijgen van het leven van de hoofdpersoon tot nu als geheel. Zo mogelijk wordt dat in een tijdbalk chronologisch visueel weergegeven. De interviews die volgen gaan gedetailleerd in op specifieke episodes. Na verloop van tijd volgen ook observaties tijdens bezoeken aan belangrijke plekken. Alle gesprekken worden opgenomen, letterlijk getranscribeerd en van de observaties worden uitgebreide verslagen gemaakt.

De samenwerking met de hoofdpersoon is dus een cruciaal element, maar voor een nog geïnvolveerde boef is dat een probleem. Anderen, liefst wat oudere afgestrafte personen, die bereid zijn samen met de onderzoeker terug te blikken, blijken doorgaans voldoende gemotiveerd, ook al komen emoties rond schuld, spijt en schaamte vroeg of laat aan de oppervlakte. In een enkel interview is de onderzoeker iets op de mouw te spelden, maar in een reeks gesprekken en observaties wordt veel herhaald en is ruime gelegenheid voor triangulatie, zo komt een stevig verhaal tot stand.

Wat is de meerwaarde van dit soort biografie? Voor studenten geldt dat zij aan het eind van hun studie intensief kennis maken met zo'n persoon waarover ze al zoveel hebben geleerd en door deze exercitie valt veel van de criminologische theorie op zijn plaats. Zonder uitzondering wordt dit proces als zeer positief ervaren, ook al waren er hobbels op het pad.

Voor de criminologie vormen deze casestudies een verrijking omdat ze met veel meer diepgang de criminele hoofdpersoon in beeld kunnen brengen dan normaliter gebeurt. Dit soort studies legt andere accenten dan forensische rapportages die resulteren in psychologische diagnostiek en die ook steeds het medisch protocol met zich

meebrengen. Door de verplichte procedure maar ook door het gehanteerde perspectief blijft dan de mens van vlees en bloed buiten beeld en je kunt je afvragen of van Verstehen sprake is. Niet stoornissen uit de DSM zijn leidend, maar het verhaal zoals de hoofdpersoon dat zelf vertelt. Behalve een koppeling met narratieve criminologie en natuurlijk met (de kwalitatieve variant van) levensloopcriminologie, vind ik vooral de link met de micro-sociologische theorie van het symbolisch interactionisme interessant. Waarom kiest deze persoon ervoor zichzelf in zijn verhalen in deze pose neer te zetten?

Dat de studies die ik voorsta niet te generaliseren zijn is een loos argument. Naarmate er meer van dit soort biografieën zijn, groeit het aantal cases dat met elkaar en met bestaande theorie kan worden vergeleken. Wetenschap is een bouwwerk en van biografie zijn de eerste stenen inmiddels gelegd.

Promovendi Rubriek

In deze rubriek krijgen promovendi het platform om te vertellen over hun promotieonderzoek. Wil jij ook iets vertellen over je proefschrift? Mail dan naar: Hiah@law.eur.nl

Double extortion ransom: A Study of Cyber-criminal Profit, Effort, and Risk

Tom Meurs (Universiteit Twente)

Geef een samenvatting van je promotieonderzoek?

Mijn promotieonderzoek richtte zich op de besluitvorming van ransomware-aanvallers, waarbij ik analyseerde hoe winst, risico en inspanning hun keuzes beïnvloeden. Door gebruik te maken van data van politieaangiftes, incident response-partijen en leakpagina's onderzocht ik 525 ransomware-aanvallen in Nederland tussen 2019 en 2023. Ik ontwikkelde modellen om de prevalentie van ransomwareaanvallen te schatten en de effectiviteit van politie-interventies, zoals arrestaties en het neerhalen van servers, te evalueren. Mijn onderzoek laat zien dat succesvolle interventies het criminele landschap daadwerkelijk kunnen verstoren en biedt concrete handvatten voor effectiever opsporings- en preventiebeleid.

Wat heb je geleerd van het traject?

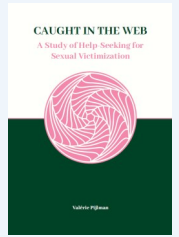
Promoveren heeft mij geleerd om volhardend te zijn, maar ook flexibel. Onderzoek verloopt zelden precies zoals gepland: data zijn incompleet, modellen werken niet meteen, en inzichten veranderen. Door steeds opnieuw te blijven aanpassen en door te zetten, ontstaan uiteindelijk de meest waardevolle resultaten. Ook heb ik geleerd hoe belangrijk het is om actief samen te werken met de praktijk — bijvoorbeeld de politie — om onderzoeksbevindingen echt impact te laten hebben.

Waar kijk je naar uit nu je het promotieonderzoek hebt afgerond?

Nu mijn promotieonderzoek is afgerond, kijk ik ernaar uit om mijn kennis verder in te zetten om maatschappelijke problemen rondom cybercrime op te lossen. Ik heb veel ideeën opgedaan voor vervolgonderzoek en praktijkgerichte toepassingen, en ik hoop nu meer ruimte te hebben om bruggen te bouwen tussen wetenschap en praktijk, bijvoorbeeld door het begeleiden van nieuwe promovendi of door het opzetten van onderzoeksprogramma's gericht op digitale veiligheid.

Caught in the Web: A Study of Help-Seeking for Sexual Victimization

Valérie Pijlman (Vrije Universiteit Amsterdam)

Waar gaat je proefschrift over?

In de afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor seksueel slachtofferschap in de maatschappij, mede door de #MeToo-beweging en de aflevering van BOOS over The Voice of Holland. Toch blijkt dat een grote groep slachtoffers geen hulp zoekt. Daarnaast was er tot op heden weinig bekend over het hulpzoekgedrag van slachtoffers van image-based sexual harassment and abuse (IBSHA), oftewel online seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik met beeldmateriaal.

Mijn promotieonderzoek had als doel het hulpzoekgedrag van slachtoffers van fysiek seksueel geweld en IBSHA in kaart te brengen. Hierbij lag de focus specifiek op factoren die het zoeken van hulp kunnen aanmoedigen of juist ontmoedigen. Het onderzoek bestond uit vijf onderdelen: (1) een vragenlijstonderzoek onder slachtoffers van fysiek seksueel geweld (18+), (2) een scoping review van de wetenschappelijke literatuur over het hulpzoekgedrag van IBSHA-slachtoffers, (3) een vragenlijstonderzoek en interviews met IBSHA-slachtoffers (12-25 jaar), (4) een vergelijkend onderzoek naar het hulpzoekgedrag van slachtoffers van fysiek seksueel geweld en IBSHA, en (5) een quasi-experimenteel onderzoek naar de rol van socialmedia-advertenties bij het stimuleren van hulpzoekgedrag na het ervaren van IBSHA.

Uit de onderzoeken bleek dat hulp zoeken geen eenvoudige stap is. Veel slachtoffers zoeken geen formele hulp en lijken de voorkeur te geven aan het delen van hun ervaring met familie en vrienden (informele hulp). Ook ervaren zij een breed scala aan zogenoemde drempels om hulp te zoeken.

Waar kijk je naar uit nu je het promotieonderzoek hebt afgerond?

Eigenlijk naar best veel dingen! Ik ben als postdoctoraal onderzoeker gebleven bij het NSCR. In mijn nieuwe onderzoek, gefinancierd door Fonds Slachtofferhulp, bouw ik voort op mijn proefschrift. Ik zal namelijk het gehele hulpzoektraject van slachtoffers van sextortion (een vorm van IBSA) onderzoeken: van disclosure – het delen van de ervaring – tot het zoeken en ontvangen van hulp. Daarbij richt ik me op de specifieke factoren die een positieve of negatieve invloed uitoefenen op elke fase. Daarnaast kijk ik ernaar uit om mijn onderzoeksinteresses uit te breiden, onder andere naar de reacties van omstanders, ouderschap bij IBSA en jonge slachtoffers. Ik zie dus zeker uit naar nieuwe uitdagingen en onderzoeken!

Klachten over wetenschappelijke integriteit: het potentiële verstikkende effect van misbruik

Jessica Hill & Marleen Weulen Kranenbarg
(Vrije Universiteit Amsterdam)

Als criminologen houden we ons bezig met maatschappelijk relevante vraagstukken. Als het goed is, draagt onze kennis bij aan het in beeld brengen, verklaren en oplossen van criminaliteitsproblemen in de breedste zin. Zoals velen zullen herkennen, kan ons werk heftige en negatieve reacties veroorzaken uit de maatschappij. Het is belangrijk om ons als criminologen bewust te zijn van de verschillende verschijningsvormen die dergelijke reacties kunnen hebben. Zelf hebben wij recentelijk ervaring gehad met een specifiek vorm van negatieve reactie op ons onderzoek, namelijk, een klacht die werd ingediend bij de commissie voor wetenschappelijk integriteit (CWI) van onze universiteit waarin werd beweerd dat wij wetenschappelijke normen hadden overtreden. Ons onderzoek ging over desinformatie rondom de stikstofcrisis, een onderwerp waarover natuurlijk veel maatschappelijke discussie is en wat ook vrij polariserend en politiek is. Wij willen, zonder in detail te treden over de inhoud van de klacht, deze ervaring met jullie delen. Mocht je hier na het lezen van dit stuk meer over willen weten, dan hebben we een podcast tip ‘Wetenschapper onder vuur’ (Argos, 2025).

Nederland kent sinds de jaren negentig een code voor wetenschappelijke integriteit, waarvan de meest recente versie in 2018 is gepubliceerd (NGWI, 2018). Om klachten over mogelijke schendingen van de integriteitscode te behandelen werd in 2003 het Landelijk Orgaan Wetenschappelijk Integriteit (LOWI) opgericht. Daarnaast hebben universiteiten hun eigen CWI's om de integriteit van hun wetenschappelijk personeel te bevorderen en te waarborgen. Zij zorgen voor aandacht voor onderwerpen als verantwoorde onderzoekspraktijken, datamanagement en nevenwerkzaamheden. Waar ze echter misschien wel het meest bekend om staan, is de behandeling van klachten over wetenschappelijke integriteit van betrokken wetenschappers. Klachten van deze aard worden in eerste instantie behandeld door de CWI van de betreffende universiteit. Indien partijen niet tevreden zijn met de uitkomst hiervan, kunnen zij een klacht indienen bij het LOWI.

Op welke basis kan een dergelijke klacht worden ingediend? Volgens de gedragscode zijn er vijf leidende principes voor wetenschappelijk onderzoek: eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid. Daarnaast worden 61 normen geschetst, van ‘verzin geen data of onderzoeksresultaten’ tot ‘wees als peer reviewer of beoordelaar eerlijk en zorgvuldig’. Naast duidelijke overtredingen als fabriceren en plagiaat kan het niet-naleven

van andere normen leiden tot meer gekwalificeerde uitkomsten, zoals ‘bedenklijk gedrag’ of een ‘lichte tekortkoming’. Op basis van deze principes en normen schrijven de CWI's en/of het LOWI een advies. De adviezen die het LOWI naar aanleiding van klachten geeft, worden anoniem op hun website gepubliceerd. Een blik op de adviezen die in 2024 zijn uitgebracht laat een aantal opvallende uitspraken zien zoals ‘Klacht is ongegrond. Gaat veeleer over inhoudelijk verschil van opvatting tussen onderzoekers dan over mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit.’ (Advies 2024-22) of ‘Rapport in opdracht van commerciële partij is in overeenstemming met normen van wetenschappelijke integriteit. Klachtenprocedure is niet het juiste middel voor kritiek op wetenschappelijke kwaliteit.’ (Advies 2024-08 en 2024-09). Dit suggereert dat de klachtenprocedure wordt gebruikt voor klachten die niet direct te maken hebben met wetenschappelijke integriteit.

Dit zien we ook terug in een rapport van Pro Facto* uit 2023 waarin het LOWI en hun activiteiten werden geëvalueerd, naar aanleiding van de toename van het aantal klachten dat bij het LOWI binnenkomt. We zoomen in op één bevinding uit het rapport. Onder het kopje ‘Onderwerpen van de klachten bij het LOWI’ (p. 33) lezen we een citaat van de voorzitter van het LOWI waarin staat dat het er ‘nogal eens op lijkt dat andere belangen dan de bevordering van integere wetenschap bij klagers de overhand hebben’. Volgens hem zijn hierin verschillende categorieën klachten te onderscheiden. Het type klacht dat ons zorgen baart en waar wij zelf ook mee te maken hebben gehad, zijn ‘de klachten van personen die het niet eens zijn met opvattingen van wetenschappers, vooral als het gaat om onderwerpen waarover een intens maatschappelijk debat bestaat’.

Maatschappelijk debat is een waardevol kenmerk van het leven in een democratie. Maatschappelijk debat is ook noodzakelijk als we de enorme uitdagingen waar de mens als soort voor staat willen aanpakken. Het is nodig om de perspectieven, zorgen en belangen van mensen te begrijpen. Als wetenschappers dragen we bij aan dit debat door middel van ons onderzoek. Zoals vermeld in de ALLEA-code** is wetenschappelijk onderzoek ‘the quest for knowledge obtained through systematic study and thinking, observation and experimentation’. Wetenschappelijke kennis zou dus één van de kernaspecten van politieke besluitvorming moeten zijn en die kennis komt weer voort uit het wetenschappelijke debat.

Tot slot willen we benadrukken dat we ons er bewust van zijn dat scepticisme binnen dit wetenschappelijke debat essentieel is. Debat tussen wetenschappers over de gebruikte methoden, de verzamelde gegevens en de interpretatie van bevindingen is een essentieel onderdeel van het wetenschappelijke proces. Meningsverschillen tussen wetenschappers zijn al zo oud als de wetenschap zelf. Als gemeenschap hebben we fora ontwikkeld voor dit debat, maar ook voor het waarborgen van de kwaliteit van de wetenschappelijke output. Zo wordt er bijvoorbeeld via het peer reviewproces, hoewel verre van perfect, checks and balances op output aangebracht. Met de komst van open science is het wetenschappelijke proces transparanter geworden, waarbij de zwakheden in het door ons opgebouwde systeem zijn erkend en wordt er geprobeerd hieraan te werken. De mogelijkheid om

gegronde klachten over wetenschappelijke integriteit te kunnen doen bij de CWT's en het LOWI is ook een noodzakelijke ontwikkeling op dit gebied. In dit kader stelt het LOWI echter duidelijk dat meningsverschillen over wetenschappelijke resultaten losstaan van schendingen van de wetenschappelijke integriteit en dat het niet de taak van het LOWI (of CWI's) is om het wetenschappelijke debat te controleren. Hoewel klachten op dit gebied dus niet gegrond zijn, kunnen dergelijke klachten wel degelijk een negatieve impact hebben. Een mogelijk consequentie van deze klachten is een *chilling effect*, waarbij wetenschappers maatschappelijk controversiële onderwerpen vermijden uit angst voor negatieve reacties. Of, in iets minder extreme vorm, minder snel de publiciteit op zoeken bij onderzoeksresultaten op deze gebieden, zoals wij zelf ook hebben ervaren. Juist voor deze onderwerpen is de inbreng van wetenschappers echter hard nodig om het maatschappelijke debat en uiteindelijk de besluitvorming te informeren. Wij vinden het belangrijk dat er meer open gecommuniceerd wordt over negatieve reacties op onderzoek en vinden het daarom ook goed om te zien dat het LOWI dit fenomeen erkent. Wij hopen met onze bijdrage ook onze steun te betuigen aan wetenschappers die met dergelijke uitdagingen worden geconfronteerd.

*Pro Facto werkt in opdracht van overheden en (semi-)publieke instellingen en heeft als doel om door middel van “het geven van advies, het doen van onderzoek en het verzorgen van cursussen” en “door het verbinden en combineren van bestuurskundige en bestuursjuridische inzichten mee te helpen aan het verbeteren en versterken van (de organisaties binnen) het publieke domein en de instrumenten en werkwijzen daarbinnen.”

**De European Code of Conduct for Research Integrity

Criminologie als gesitueerde kennis: risico's van epistemische bubbels en de wenselijkheid van collectieve reflexiviteit

Fiore Geelhoed (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Wetenschappelijke kennis ligt onder vuur. De huidige situatie in de Verenigde Staten spreekt boekdelen: overheidsbudgetten voor universiteiten worden ingetrokken en de regering Trump oefent censuur uit op te onderzoeken thema's en te gebruiken woorden. Deze ontwikkelingen vormen een bedreiging voor de academische vrijheid, niet alleen in de VS, maar ook in Europa en Nederland (KNAW, 2025) en daarmee ook binnen de criminologie.

De kritiek op wetenschappelijke kennis en instituties wordt in verband gebracht met de 'post-truth' samenleving waarin traditionele waarheidsclaims hun vanzelfsprekende geldigheid verliezen, inclusief wetenschappelijke 'waarheden' en 'kennis'. Als verklaring voor deze ontwikkelingen, wijzen wetenschappers onder meer op veranderingen in de online wereld (Aupers & De Wildt, 2021). Zo zouden mensen online terechtkomen in 'epistemische bubbels' of 'echokamers' waarin 'complottheorieën' worden verspreid (Nguyen, 2020; Pollock, 2024). Wetenschap wordt in deze context weggezet als 'ook maar een mening'.

Een vraag die mij in toenemende mate intrigeert, is of wetenschappers voor het begrijpen van deze ontwikkelingen niet te veel kijken naar externe factoren en te weinig naar de rol van wetenschap en de criminologie zelf. Het punt dat ik wil maken, is dat criminologen zich ook in epistemische bubbels bevinden. Volgens mij komt dit onder meer doordat criminologisch onderzoek in verhouding te veel op afstand van de groepen die wij bestuderen plaatsvindt. Dit is problematisch; als criminologen zich hier niet genoeg rekenschap van geven, kunnen zij ongewild bijdragen aan het versterken van maatschappelijke problemen en een 'fake criminology', die los is geraakt van de werkelijkheid zoals mensen uit de onderzochte groepen die beleven.

Epistemische bubbels en gesitueerde kennis

Om dit punt te maken, zal ik allereerst de vertrekpunten en de gebruikte termen in dit verhaal toelichten. Een eerste term is 'epistemische bubbels'. Nguyen (2020) definieert die als "een sociale epistemische structuur waarin relevante stemmen zijn uitgesloten door weglating". Nguyen onderscheidt deze bubbels van echokamers doordat bij bubbels het weglaten van andere stemmen niet intentioneel gebeurt (cf. Pollock, 2024). Ik meen dat zulke bubbels ook bestaan in de criminologie doordat onze kennis gesitueerd is. Dit raakt aan een bredere epistemologische discussie in de wetenschap. Ik beperk me hier echter tot de stellingname dat criminologen vragen moeten blijven

stellen bij onze claims over de 'kennis' die wij produceren, zonder dat we daarbij in uiterm relativisme vervallen. Daarvoor put ik uit het werk van Donna Haraway (1988) die stelt dat kennis gesitueerd is doordat die tot stand komt in een politieke, sociale en historische context. Kennis is daardoor volgens haar noch volledig objectief noch compleet.

Wat houdt het gesitueerde karakter van de Nederlandse criminologie dan in? Allereerst is criminologisch onderzoek gesitueerd in een maatschappelijke en politieke context die sturing biedt aan dat onderzoek. Veel onderzoek wordt gefinancierd via de derde geldstroom, wat betekent dat diverse belanghebbende partijen zoals overheidsinstanties een aanzienlijke invloed uitoefenen. Die invloed betreft de onderzoeksagenda, gebruikte methoden, gebruikte databronnen, maar ook de gebruikte terminologie en definitiekwesties rondom criminologische thema's (Van den Broek-Honingh, Schel & Vennekens, 2020).

Deze praktijk bevordert het ontstaan van epistemische bubbels waarin bepaalde perspectieven oververtegenwoordigd zijn terwijl andere perspectieven ontbreken of op zijn minst sterk ondervertegenwoordigd zijn. Wat betreft de oververtegenwoordigde perspectieven worden criminologen voor een groot deel geïnformeerd door data die de overheid zelf produceert, zoals bij extremisme-onderzoek. Zo zijn belangrijke databronnen analyses van inlichtingendiensten, interviews met professionals die door de NCTV gemaakte trainingen hebben gevolgd en politiedossiers die gericht zijn op het leveren van bewijs van door de overheid geformuleerde strafbare feiten. Daarin signaleer ik een risico dat beleidsmakers, professionals en onderzoekers op het terrein van extremisme elkaars beelden blijven bevestigen. Mijn stelling is dat er een betere balans moet worden nagestreefd met meer aandacht voor perspectieven van de groepen waarop beleid en onderzoek zich richten.

Het belang

Wat is het belang van het erkennen van epistemische bubbels en een betere balans tussen dominante (overheids)perspectieven en perspectieven van de groepen die wij bestuderen? In positieve zin maakt zo'n betere balans het mogelijk om diversiteit binnen die groepen te zien en nuances in hun overtuigingen en gedragingen te erkennen die vanuit beeldvorming op afstand onzichtbaar blijven. Zo kan zichtbaar worden dat niet iedereen die het label extremist krijgt, dat label ook verdient. Criminologen kunnen op basis daarvan bestaande epistemische bubbels van beleidsmakers, veiligheidsdiensten en henzelf helpen oprekken.

Een ondervertegenwoordiging van die perspectieven kan tot schade leiden voor 1) de groepen zelf, 2) de samenleving als geheel en 3) de (criminologische) wetenschap. Wat betreft schade voor de groepen zelf heeft de labeling als extremist of crimineel reële gevolgen. Die gevolgen variëren van het verliezen van sociale contacten, stigmatisering, een onjuiste bejegening door justitiemedewerkers, tot aan mentale problemen en het uithuisplaatsen van kinderen. Schade voor de samenleving als geheel kan toegelicht worden met een concreet voorbeeld: wanneer als extremistisch gelabelde personen door

stereotype beeldvorming over extremisme vijandig worden bejegend door professionals, dan biedt die bejegening en de beleving daarvan een bevestiging van extremistische narratieven. Dit kan het extremisme voeden dat veiligheidsbeleid probeert tegen te gaan.

Ten derde kan dit tot schade voor de (criminologische) wetenschap leiden. Door het onvoldoende erkennen van het gesitueerde karakter van onze kennis kunnen we blinde vlekken ontwikkelen die epistemische bubbels in stand houden. Wetenschappelijke analyses kunnen daardoor de plank misslaan. Deze praktijk kan het vertrouwen in de wetenschap verder doen afnemen.

Een pleidooi voor collectieve reflexiviteit

Hoe zouden criminologen zulke schade kunnen vermijden? Dit kan door reflexiviteit. Wetenschappers zouden een kritische blik op zichzelf kunnen werpen (Finlay & Gough, 2003). Waar reflexiviteit meestal gaat over individuele onderzoekers en hun projecten, pleit ik voor een ‘collectieve reflexiviteit’. Dat houdt in dat criminologen als collectief, in gesprek met elkaar, een kritische blik op het eigen vakgebied werpen (zie ook Wilkinson 1988).

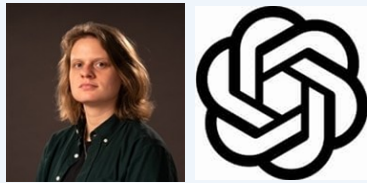
In het geval van extremismestudies impliceert dit het inventariseren welke partijen, waarden en belangen extremisme-onderzoek beïnvloeden, welke perspectieven juist ondervertegenwoordigd zijn of geheel ontbreken, welke schade uit onderzoek kan voortkomen en hoe die schade te beperken is. Zoals bij reflexiviteit gebruikelijk is, past het om collectieve reflexiviteit in elk stadium van de onderzoekscyclus toe te passen, van het ontwerp tot aan de rapportage. Deze inzichten maken het mogelijk om ondervertegenwoordigde perspectieven meer ruimte te geven en epistemische bubbels op te rekken of – voor de optimist – wellicht zelfs te laten knappen.

Referenties

- Aupers, S., & de Wildt, L. (2021). Down the Rabbit Hole: Heterodox Science on the Internet. In: Houtman, D., Aupers, S., Laermans, R. (eds) *Science under Siege. Cultural Sociology* (pp. 65-88). Palgrave Macmillan. https://doi-org.eur.idm.oclc.org/10.1007/978-3-030-69649-8_3.
- Broek-Honingh, N. van den, Schel, M., & Vennekens, A. (2020). Ontwikkeling derde geldstroom en beïnvloeding van wetenschappelijk onderzoek: Een data- en literatuuronderzoek ter beantwoording van de motie-Westerveld. Rathenau Instituut.
- Finlay, L., & Gough, B. (2003). *Reflexivity : a practical guide for researchers in health and social sciences*. Blackwell Science. <https://doi.org/10.1002/9780470776094>.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599. <https://doi.org/10.2307/3178066>.
- KNAW. (2025). Verenigde Staten. <https://www.knaw.nl/themas/verenigde-staten>.
- Nguyen, C. T. (2020). Echo chambers and epistemic bubbles. *Episteme*, 17(2), 141–161. <https://doi.org/10.1017/epi.2018.32>.
- Pollock, J. (2024). Epistemic Bubbles and Contextual Discordance. *Philosophy*, 99(3), 437–459. <https://doi.org/10.1017/S0031819124000093>.
- Wilkinson, S. (1988). The role of reflexivity in feminist psychology. *Women's Studies International Forum*, 11(5), 493–502. [https://doi.org/10.1016/0277-5395\(88\)90024-6](https://doi.org/10.1016/0277-5395(88)90024-6)

Fake news, fraud and the fight for truth: A 'call to action' from political leadership

Romee Klis (Universiteit Utrecht) & ChatGPT (OpenAI)

As we were preparing for the annual NVC Conference, the NVC board invited political leaders, in the Netherlands and beyond, to share their thoughts on the pressing issues of fraud, fake news, and the broader challenges of a 'post-truth' society.

These leaders have taken a moment from their busy schedules to reflect on the themes of the NVC's 2025 conference: "Fake Criminology: Bedrieglijke beelden en valse verhalen." Their insights aim to provoke thought, inspire debate, and encourage contributions to this vital discussion.

Donald Trump

"Folks, let me tell you, nobody knows fake news like I do. Nobody! Believe me. It's everywhere. It's a disaster. These criminals, these fraudsters, they're rigging the internet, just like they rigged the election—many people are saying it. And what are the criminologists doing about it? We need them to go in strong. Strong! Maybe build a digital wall, a firewall, the best firewall you've ever seen! Keep out the fraud, the scams, the Russian bots—I mean, except the good ones. The ones that like me, they're fine. But Big Tech, the fake news media, they won't stop, so our criminologists have got to be tough, tremendous, the best ever. And let me tell you, if I were running this thing, fake news would be finished. Over. Like that!"

Vladimir Putin

"Comrades, the West talks about fake news, but who is truly creating disinformation? We must ask ourselves this. It is not Russia, of course. We are always interested in stability, in peace. But these so-called criminologists, they must learn the art of cyber warfare. They must understand that information is power, and power must be protected. Digital deception is not just crime; it is strategy, it is war. Some say we have bots, trolls—I say we have patriotic citizens who simply speak truth. Let criminologists focus not on attacking sovereign nations but on strengthening their own digital defenses. A strong state does not fear fake news; it controls it. Remember that."

Xi Jinping

"Fake news and fraud undermine social harmony. It is the duty of the state, the people, and yes, the academic community to maintain order in cyberspace. Criminologists must work with the government—hand in hand—to ensure that only truthful, positive information spreads

online. We must not allow dangerous narratives to corrupt society. Social credit systems, monitoring technology, even AI—these are the tools of a harmonious digital world. Western democracies talk of 'freedom of speech,' but what is freedom if it leads to chaos? The correct path is clear: criminologists must guide society toward responsible speech, toward a safer, more stable internet. Together, we will build a clean, fraud-free digital environment."

Giorgia Meloni

"Fake news? Fraud? These are symptoms of a society that has lost its values! We need strong leadership, strong traditions, and a return to national identity. Criminologists must be fearless in exposing those who manipulate information to weaken our nations. The Italian people deserve truth, not globalist propaganda! We must reclaim our digital sovereignty, ensuring that Big Tech and foreign interests do not dictate the narrative. Let criminologists defend our culture, our history, and our people from digital deception!"

Ursula von der Leyen

"Europe must lead the way in the fight against digital deception. Misinformation weakens democracy and endangers our values. Criminologists have a duty to partner with the European Commission to create strong legal frameworks, combat cyber fraud, and safeguard our citizens. AI, cyber regulation, and fact-checking networks will be crucial. Europe will not be a playground for digital manipulators! We stand for integrity, transparency, and accountability—let's work together to ensure a safer online world."

Koning Willem-Alexander

"Trust in institutions is vital for a functioning democracy. As King of the Netherlands, I encourage criminologists to focus on public trust and digital resilience. Education is key—arming our citizens with critical thinking skills can prevent the spread of misinformation. Let us protect our democratic values, while upholding a society of openness and reason."

Abdel Fattah Al-Sisi

"Security is paramount. Fake news is a threat to national stability. We must act decisively against digital deception. Criminologists should work with governments to root out disinformation that seeks to divide nations. There is no room for chaos—we must protect national unity above all else."

Kim Jong-Un

"Fake news? It does not exist in my country! Our information is pure, correct, and serves the people. Other nations should learn from our disciplined approach to media control. There is no fraud when truth is absolute!"

Geert Wilders

"Mensen, het is een schande! Nepnieuws en cyberfraude worden door linksige elites en woke-ambtenaren gebruikt om de gewone Nederlander te onderdrukken. Big Tech censureert ons, terwijl

criminelen vrij spel krijgen. Waarom gebeurt hier niks aan? Ik zeg: keiharde aanpak! We moeten fake news opsporen en uitzetten. Net als al die buitenlandse bendes die onze digitale veiligheid ondermijnen. Criminologen, wees niet slap! Pak ze aan! Nederland moet weer van ons worden!"

Caroline van der Plas

"Ja, kijk, dat nepnieuws en die fraude, daar moeten we natuurlijk wel iets mee. Maar de gewone Nederlander is niet gek, hè? Die prikt daar echt wel doorheen. Maar ja, als criminologen denken dat ze dit allemaal met dure rapporten en dure conferenties kunnen oplossen, dan zeg ik: ga eens met de boer praten! Want als iemand weet hoe je onzin herkent, is het een boer wel. We moeten gewoon weer normaal doen. Geen ingewikkeld gedoe. Gewoon eerlijk en transparant, zoals een goed stuk boerenkaas!"

Dick Schoof

"Cybercriminaliteit en nepnieuws zijn serieuze bedreigingen voor onze nationale veiligheid. Dit gaat niet alleen om wat nepberichten op sociale media, maar ook om beïnvloeding door buitenlandse mogendheden en digitale fraude die onze economie raakt. Daarom pleit ik voor een gerichte en intelligente aanpak. En als er iets is dat we bij de AIVD en IND hebben geleerd, is het wel hoe je ‘gericht en intelligent’ inzet. Of het nou activisten, klokkenluiders of toevallig wat vluchtelingen betreft—eh, criminelen bedoel ik natuurlijk—met een beetje creatief toezicht kunnen we heel wat valse verhalen uitfilteren. Natuurlijk, soms schuurt dat een beetje met de wetgeving, maar ach, nationale veiligheid gaat voor, toch? Als criminologen ons daarbij kunnen helpen, graag. Misschien kunnen we zelfs een app ontwikkelen waarmee we alle nepnieuws in de gaten houden. Privacy? Laten we daar vooral niet te moeilijk over doen."

Note on the use of sources

I consulted ChatGPT @OpenAi.org in February 2025. The first prompt I provided ChatGPT was:

Write a (500-word) satirical column about criminologists tackling fake news and fraud, written in the distinct speaking styles of five prominent world leaders: Donald Trump, Vladimir Putin, Xi Jinping, Javier Milei, and Mark Rutte. Each leader should present their unique perspective on how criminologists should address digital deception and online fraud, incorporating their characteristic phrases, mannerisms, and rhetorical patterns. The column should be informative yet entertaining, suitable for the Dutch Association of Criminology's newsletter as a promotional piece for their upcoming conference. Include references to current digital crime trends, social media manipulation, and cybersecurity challenges while maintaining each leader's authentic voice and political viewpoint. The tone should balance humor with professional insight, ensuring the content remains relevant to criminology while engaging readers through political satire.

Afterwards I asked ChatGPT to do the same for a few Dutch political leaders. The first output from Dick Schoof was a bit tame, so I requested another one that we published above.

Willemijn Born (Vrije Universiteit Amsterdam)

In een tijd van wereldwijde democratische erosie en toegenomen onderdrukking, ontpoppen er meer en meer protestbewegingen die 'machthebbers' uitdagen door het gebruik van sit-ins, protesten, boycotts en stakingen. Soms is dit verzet succesvol, zoals in Servië of Kirgizië. Soms wordt het verzet onderdrukt en ontaard het in structurele mensenrechtenschendingen, zoals in Belarus, of zelfs internationale misdrijven of een burgeroorlog, zoals in Syrië. Juist in de landen waar autoritaire leiders al lang zitten en repressie de norm is, zoals in vele post-Sovjetstaten, lijken deze vormen van verzet steeds meer op te komen. In mijn promotietraject heb ik drie van zulke landen onderzocht, om te achterhalen waarom in bepaalde landen wel protestbewegingen ontstaan en in andere landen niet, en waarom deze bewegingen in bepaalde contexten wel succes lijken te boeken, en in andere niet. Zo hoopte ik inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor een burgerlijk tegengeluid in een tijd van meer en sterker verankerde autocratieën.

In de afgelopen jaren heb ik vergelijkend onderzoek gedaan naar Turkmenistan, waar nog nooit een georganiseerde verzetsbeweging is ontstaan, Belarus, waar de verzetsbeweging van 2020 de grootste dreiging voor Aleksandr Lukashenko tot nu toe vormde, en Kirgizië, waar drie verschillende revoluties drie verschillende presidenten hebben afgezet. Naast een literatuurstudie heb ik 52 diepte-interviews gehouden met academici, medewerkers van internationale organisaties of ngo's, journalisten, (voormalige) regerings- of politiefunctionarissen, leden van de oppositie en activisten uit deze landen. Dankzij de NVC subsidie was het voor mij mogelijk om gevluchte leden van de Belarussische verzetsbeweging te interviewen in Polen. Naar Belarus zelf (en Turkmenistan) kon ik om veiligheidsredenen niet, maar door naar Polen te gaan, kwam ik toch dichtbij de levens van diegenen die ik onderzoek. Zo kon ik protesten van de diasporabeweging observeren en veel meer rapport opbouwen dan mogelijk is via telefonische interviews.

Na alle interviews uitgevoerd te hebben, liet de vergelijking van de drie landen vooral zien hoe belangrijk verbindingen in de samenleving zijn voor het ontstaan en succes van geweldloze verzetsbewegingen. De indringende isolatie van Turkmenistan heeft alle vormen van verzet kunnen voorkomen, terwijl juist de nieuwe horizontale, interpersoonlijke verbindingen in Belarus, ontstaan tijdens COVID-19, ervoor zorgde dat er zoveel burgers de straat op gingen. In Kirgizië zijn de horizontale én verticale banden altijd sterk geweest, mede door hun

nomadische geschiedenis, wat ervoor zorgde dat de beweging meermaals voldoende sterk kon worden om de president af te zetten.

Deze vergelijking liet echter ook zien hoe essentieel strategie is voor het teweegbrengen van systeemverandering. In Wit-Rusland ontbrak het de protestleiders van 2020 aan ervaring, waardoor het lastig was richting te geven aan de beweging. Kirgizië heeft een rijke erfenis van verzet, met duidelijke methoden om het regime onder druk te zetten, maar hoe het systeem echt veranderd kon worden, bleef onduidelijk. Zoals een Kirgizische activist reflecteerde over de revolutie van 2005, 'Ik denk dat we in die tijd weinig ervaring hadden met democratie. Misschien wisten we niet hoe het er uit zou moeten zien'. Hierin valt dus nog veel te winnen.

In de afrondende fase van mijn promotietraject ben ik met maatschappelijke partners en activisten aan het kijken hoe we dit gebrek aan strategievorming kunnen aanpakken. Het dichten van de kloof tussen academische publicaties op dit thema en het werk van de activisten die zelf de strijd aangaan met deze autocratieën, lijkt stap 1. Ik kijk ernaar uit om hier, ook na het afronden van mijn proefschrift, verder aan bij te dragen.

Wil je meer horen over mijn onderzoek, of de tijdschriftversie van mijn proefschrift ontvangen? Stuur dan een mailtje naar w.e.born@vu.nl.

Aankondigingen vanuit de vereniging

Save the date: NVC-congres 2026

Thema: Criminologie en Kunst: Misdaad in woord, beeld en beweging

Data: 11 en 12 juni 2026

Locatie: Kamerlingh Onnes-gebouw, Leiden

Promoten activiteiten via externe agenda op NVC-website

Alle congressen, workshops en overige activiteiten die voor criminologen relevant zijn en die buiten het NVC om worden georganiseerd kunnen op verzoek op de externe agenda van de website worden geplaatst. Stuur hiervoor een e-mail met een omschrijving van de activiteit en de link naar de webmaster, Hannah Kool HKool@nscr.nl

NVC Subsidies

Aanvragen NVC-subsidies voor 1 September 2025

De Nederlandse Vereniging voor Criminologie heeft als doelstelling de criminologie in Nederland te bevorderen. Om jonge criminologen te ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van onderzoek stelt de NVC een subsidie van maximaal €1500 per persoon beschikbaar. Twee keer per jaar (1 maart en 1 september) kan een aanvraag voor deze subsidie worden ingediend. Het bestuur zal maximaal twee subsidieaanvragen per ronde honoreren. De gemotiveerde aanvraag kan uiterlijk 1 maart of 1 september naar info@criminologie.nl gestuurd worden.

Ook interesse? Meer informatie over de aanvraagprocedure vind je op: [NVC Subsidie – Nederlandse Vereniging voor Criminologie](#)

Colofon

Redactie & vormgeving:

Jing Hiah
info@criminologie.nl
www.criminologie.nl

Correspondentieadres:

De Criminoloog
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam